

“Sürdürülebilir Bir Gelecek için
Organik Tarımı Planlıyoruz!”

ORGANİK TARIM ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

Nisan 2026
İzmir

“Sürdürülebilir Bir Gelecek için Organik Tarımı Planlıyoruz”

1. BÖLÜM

ORGANİK TARIM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

- Giriş
- Organik Tarımın Tarihsel Süreci
- Dünya’da Organik Tarım
- Türkiye’de Organik Tarım

Giriş

Kaynaklarda organik tarım; toprağı, su kaynaklarını ve havayı kirletmeden çevre ile bitki, hayvan ve insan sağlığını korumayı hedefleyen bütüncül bir tarımsal yönetim sistemi olarak tanımlanmaktadır.

Bu sistem, yerel bilgi birikimi ile bilimsel yaklaşımın entegre edilmesi ve en iyi uygulamaların geliştirilmesine dayanmaktadır. Kültürel önlemler, biyolojik mücadele ve yalnızca doğa dostu izin verilen girdilerin kullanıldığı, sentetik kimyasalların tarımsal üretim, işleme ve tesis temizliği gibi zincirin tüm aşamalarında yasaklandığı veya sınırlandırıldığı ve ürünlerin belirli bir pazar hacmine ulaştığı bir yönetim sistemidir. Organik tarım, nihai üründe kalıntı düzeyine göre değerlendirilmediği ürünlerin genetiğı değiştirilmiş organizmalardan ve sentetik kimyasallardan arı, çevre dostu yöntemlerle üretildiğini garanti ederek tüketici güvenini artırmaktadır. Doğal döngüleri teşvik ederek varlıkların sürdürülebilir kullanımını teşvik eden bu yaklaşım, biyolojik çeşitliliğın korunmasına da katkı sağlamaktadır. Ayrıca organik üretim, uygun koşullar altında üreticiler için maliyeti azaltan ve pazarda talebi olan ekonomik olarak kârlı bir alternatif oluşturmaktadır.

Türkiye coğrafi özellikleri, zengin biyoçeşitliliğı, tarıma elverişli toprak ve su kaynakları, organik tarıma ilişkin ulusal mevzuata sahip olması, geleneksel bilgi ve deneyimi ile küresel organik ürün pazarında belirli bir paya sahiptir. Ancak organik tarımın daha da geliştirilmesi potansiyeline sahiptir. Ülkemizde organik tarımsal üretimin geliştirilen iklim, toprak ve biyoçeşitlilik odaklı politikalarla ilişkilendirilip toplam üretim

içindeki payının artırılması, iç pazarın genişlemesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için aşılması gereken bazı kritik konular bulunmaktadır. Bunların başında tüketici bilinirliğinin ve talebinin artırılması gelmektedir; organik ürünlerin konvansiyonel ürünlere göre daha yüksek fiyatlı olması, tüketici alım gücünü doğrudan etkilemektedir. Bunun yanı sıra organik ürünlerin pazara ulaşabilirliği, çeşitlendirilmesi ve bulunabilirliğinin artırılması önem arz etmektedir.

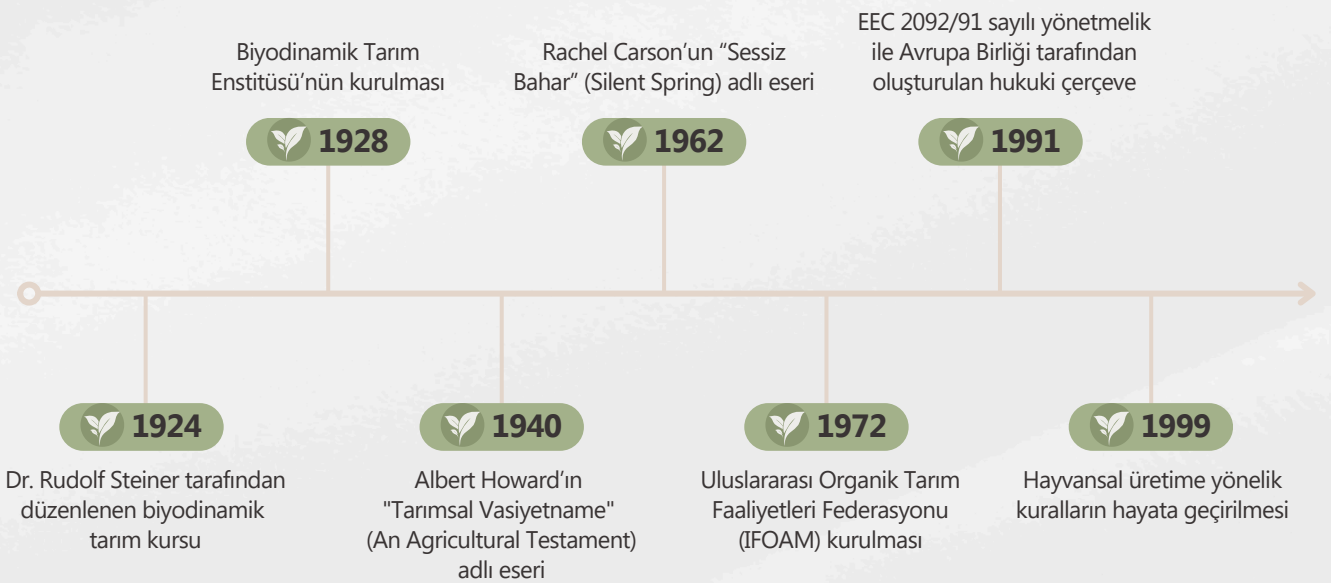
Üretici boyutunda ise, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için üretim bilgi, girdi ve finans kaynaklarına erişim, maliyetlerin düşürülmesi ve teknolojik yeniliklerin uygulanması öncelikli alanlardır. Sürdürülebilir organik üretim için; verimlilik artışı, kaynak tüketimi ve kirliliğinin azaltılması, kimyasal girdilerin yerine izin verilen alternatif ürün/yöntemlerin geliştirilmesi, tarım-gıda tedarik zincirinin kısaltılması, gıda kaybı ve israfının önlenmesi, yeni fırsat alanlarının geliştirilmesi ile ıslah çalışmaları yoluyla organik üretim koşullarında daha verimli ve hastalıklara dirençli çeşitlerin üretilmesi gerekmektedir. Bu çok disiplinli ve yenilikçi yaklaşımlar, sürdürülebilir organik gıdaya geçişin temel taşlarını oluşturmaktadır.

Dünya nüfusundaki hızlı artış ve sanayileşme süreci, tarımsal üretim üzerinde önemli baskılar yaratmıştır. Birim alandan maksimum verim elde edebilmek amacıyla sentetik gübreler ve kimyasal tarım ilaçları gibi girdilerin kullanımı yaygınlaşmış ve yoğun tarım uygulamaları artarak endüstriyelmiştir. Konvansiyonel tarım uygulamaları kısa vadede verim artışı sağlasa da toprak ve su kaynaklarının kirlenmesine, yapısal bozulmalara ve biyoçeşitliliğin yok olmasına yol açmış, ürünlerde kimyasal kalıntı birikimine ve insan, hayvan ve çevre sağlığının bozulmasına sebep olmuştur. Bu durum ise uzun vadeli, dengeli ve sürdürülebilir tarımsal üretimi tehdit etmektedir.

Organik Tarımın Tarihsel Süreci

Dünya genelinde çevre bilincinin yükselmesiyle birlikte tarımsal üretim metodolojileri de köklü bir değişim sürecine girmiştir. Bugün ki anlamda ekolojik tarım düşüncesinin temelleri 20. yüzyılın ilk yarısında, özellikle toprak verimliliği odaklı akademik ve uygulamalı çalışmalarla atıldığı görüşmüştür.

Ekolojik tarımın gelişmesinde yapı taşlarından biri kabul edilen Albert Howard'ın 1940 tarihli "Tarımsal Vasiyetname" (An Agricultural Testament) adlı eseri, bu yaklaşımın bilimsel bir zemine oturmasını sağlamıştır. Bu süreçten daha önce, 1924 yılında Dr. Rudolf Steiner tarafından düzenlenen biyodinamik tarım kursu ve 1928'de kurulan Biyodinamik Tarım Enstitüsü, yöntemin sistematik bir disipline dönüşmesinde öncü rol oynamıştır. Aynı dönemde, tarımsal üretimde dışa bağımlılığı minimize etmeyi hedefleyen Müller ve Rusch, "Kapalı Sistem Tarım" modeli üzerinde yoğunlaşırken; Fransa'da Leimaire-Boucher, doğal direnç mekanizmalarını artırmak amacıyla deniz alglerinin kullanımı üzerine yenilikçi çalışmalar yürütmüştür. Rachel Carson'un 1962'de basılan "Sessiz Bahar" (Silent Spring) 2. Dünya Savaşında askerlerce de kullanılan DDT'nin yarattığı olumsuzluklarla önemli bir adım taşı oluşturmuştur. 1970'li yıllara gelindiğinde, yerel ölçekteki çiftçi organizasyonları ulusal ve uluslararası ağlara evrilmiştir. Bu sürecin en somut çıktısı, 1972 yılında kurulan Uluslararası Organik Tarım Faaliyetleri Federasyonu (IFOAM) Fransa, İsveç, Birleşik Krallık, Güney Afrika ve ABD'deki öncü sivil inisiyatifleri bir araya getirerek hareketin küreselleşmesi olmuştur.

Ulusal düzeyde birkaç ülkede organik tarım mevzuatı hazırlanmış olmasına rağmen, uluslararası ticaretin artmasına bağlı olarak ortaya konan geniş çaplı ilk hukuki çerçeve, 24 Haziran 1991 tarihli EEC 2092/91 sayılı yönetmelik ile Avrupa Birliği tarafından çizilmiştir. Bu düzenleme; üretim yöntemlerinden sertifikasyona, etiketlemeden üçüncü ülkelerle yapılan ticarete kadar geniş bir spektrumda önce bitkisel üretimi daha sonra da 1999 da hayvansal üretime yönelik ortak kurallar bütününe hayata geçirmiştir.

Ülkemizde organik tarımın yasal bir statü kazanması, 18 Aralık 1994 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan "Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelik" ile gerçekleşmiştir. 1992 yılından itibaren artan ekolojik üretim potansiyeli hem kamu hem de sivil toplum nezdinde kurumsallaşmayı zorunlu kılmıştır. Bu doğrultuda; Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO) 1992'de kurularak özel sektör ve üretici ayağında koordinasyon sağlanmış, Tarım ve Orman Bakanlığı (mülga Tarım ve Köyişleri Bakanlığı) bünyesinde oluşturulan Organik Tarım Komitesi (OTK) ile devlet politikalarının stratejik çerçevesi belirlenmiştir.

Dünyada Organik Tarım

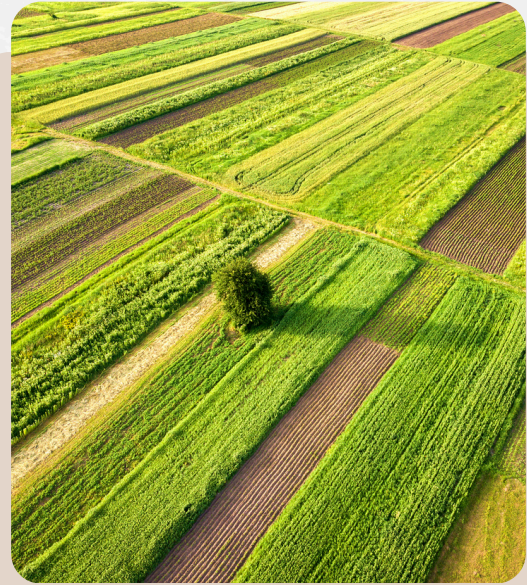
Küresel organik ürün talebi, iklim değişikliğine dair değişen söylemlere rağmen, ülkemizde olduğu gibi birçok ülkede de temel olarak tüketicilerin sağlık ve çevre konusundaki hassasiyetleri sayesinde büyümeye devam etmektedir. Talep en çok gelişmiş pazarlarda yoğunlaşsa da Çin, Hindistan gibi yükselen ekonomilerin, artan tüketici bilinciyle desteklenen güçlü bir büyüme potansiyeli sergilediği görülmektedir. Bu ivmeyi sürdürmek için arz tarafının güçlendirilmesi gerekmektedir. Ancak başta maliyet ve bilgiye erişim unsurları olmak üzere organik gıda sektörünün önünde birtakım engeller bulunmaktadır.

Organik tarımı geleceğin tarım-gıda sistemlerinin merkezine konumlandırmak için yeni bir küresel finansman modeli ile çiftçiler, araştırmacılar, işletmeler ve politika yapımcılar arasında güçlü bir iş birliği kurulması hayati önem taşımaktadır.

Birçok ülkede yerel koşullara uygun hazırlanan ulusal organik tarım stratejileri ve eylem planları bu süreçte hızlı yol alınmasını sağlamaktadır. Dünya organik gıda-içecek pazarı genel olarak olumlu bir gelişim eğilimi sürdürmekle birlikte, son yıllarda büyüme oranlarında görece bir yavaşlama gözlemlenmektedir. Ancak bu değerler yine de aynı pazarlardaki gıda-içecek pazar artış hızının üzerinde kalmaktadır.

2024 yılı, hacim bazlı organik ürün satışlarının belirgin biçimde arttığı ilk yıl olarak dikkat çekmektedir. Bu değişimde küresel Covid-19 pandemisinin etkisi büyüktür. Gelişmiş, gelişmekte olan veya gelişmemiş ülke fark etmeksizin tüketicilerde daha sağlıklı gıda ürünlerine yönelim pandemi sürecinde hız kazanmıştır. Bugün, organik ürünlere yönelik tüketici talebi güçlü seyrini korumakla birlikte, küresel ölçekte artan gıda enflasyonu ve ekonomik belirsizlikler tüketicilerin satın alma gücünü sınırlayıcı bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

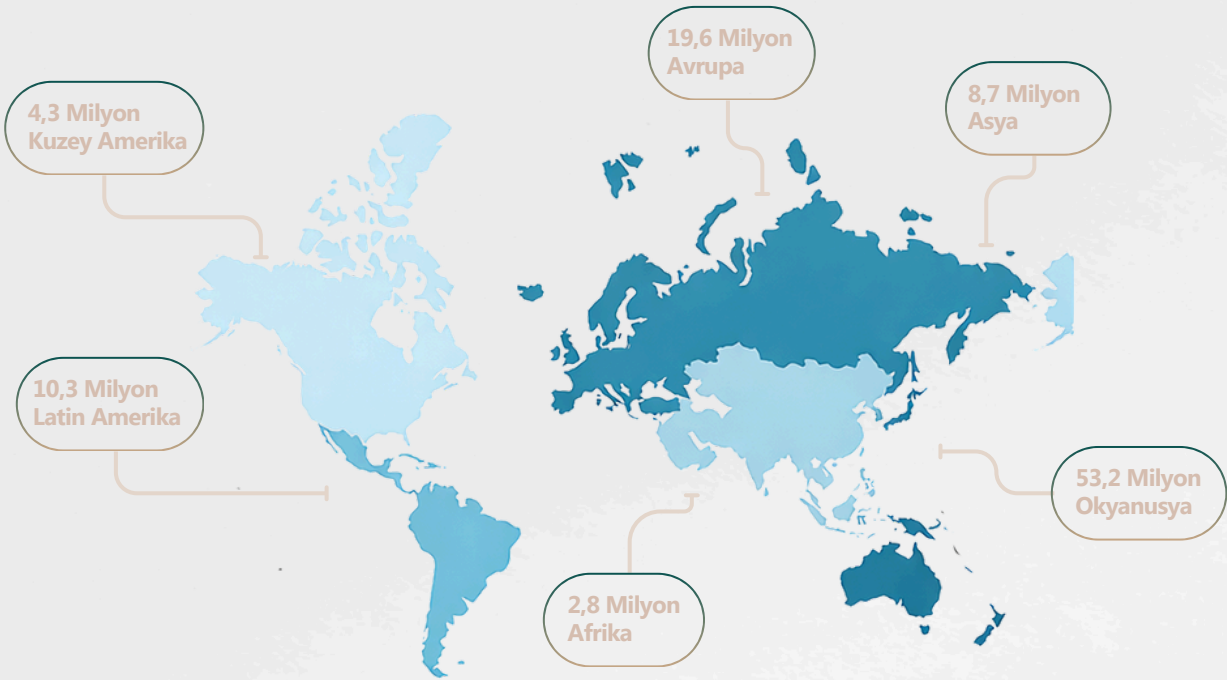
Küresel ölçekte organik tarım alanlarının toplamı 125,5 milyon hektara ulaşmış durumdadır. Ancak bu verinin 25,5 milyon hektarlık kısmını "tarım dışı" organik alanlar oluşturmaktadır.

**Küresel Organik Tarım Alanı
125,5 Milyon Hektar**

Tarım dışı kategorisinde; doğadan bitki toplama ve arıcılık faaliyetlerinin yanı sıra su ürünleri yetiştiriciliği, ormanlar ve tarım dışı arazilerdeki otlaklar yer almaktadır. Birçok ülkenin bu verileri raporlamaması nedeniyle tarım dışı alanlara ve özellikle su ürünleri yetiştiriciliğine ilişkin istatistiklerin henüz eksik olduğu bilinmektedir. Ayrıca, arıcılık ve su ürünleri gibi spesifik alanlarda, sadece hektar bazlı ölçümler yerine arı kovanı sayısı veya toplam üretim miktarı gibi göstergeler, sektörün gerçek büyüklüğünü anlamada arazi verilerinden çok daha bilgilendiricidir.

Şekil 1: Dünya Genelinde Organik Tarım Alanlarının Durumu (Hektar), 2024

Kaynak: FIBL, 2026

*Tarım dışı organik alanlar (su ürünleri yetiştiriciliği, ormanlar ve tarım dışı arazilerdeki otlak alanlar) dahil değildir.

Şekil 1'de, 2024 yılı itibarıyla dünya genelinde organik tarım arazilerinin kıtalara göre dağılımı gösterilmektedir. Verilere göre, organik tarım alanlarının en yoğun olduğu bölge yaklaşık 53,2 milyon hektar ile Okyanusya'dır. Bu bölgeyi 19,6 milyon hektar ile Avrupa ve 10,3 milyon hektar ile Latin Amerika izlemektedir. Asya'da organik tarım alanı 8,7 milyon hektar, Kuzey Amerika'da 4,3 milyon hektar ve Afrika'da ise 2,8 milyon hektar düzeyindedir.

Tablo 1: Dünyada organik tarım: anahtar göstergeler ve önde gelen ülkeler

	Dünya (Toplam)	Önde Gelen Ülkeler
Organik faaliyetin bulunan ülkeler	2024: 183 ülke	
Organik tarım alanı	2024: 98,9 milyon ha (2000: 15 milyon ha)ülke	Avustralya (53 milyon ha)
		Hindistan (4 milyon ha)
		Arjantin (3,9 milyon ha)
Toplam tarım alanı içinde organik alanların payı	2024: %2,1	Lihtenştayn (%43,5)
		Avusturya (%27,2)
		Uruguay (%23,1)
Organik tarım alanındaki genişleme (2023/2024)	-176.000 ha (%-0,2)	ABD (+1.533.391 ha, %+56,0)
		Guatemala (+241.744 ha, %+1,93)
		Çin (+169.350 ha, %+5,0)
Doğadan toplama ve tarım dışı alanlar	2024: 25,5 milyon ha (2000: 5,6 milyon ha)	Finlandiya (6,9 milyon ha)
		Çin (3,3 milyon ha)
		Zambiya (2,5 milyon ha)
Üretici sayısı	2024: 4,8 milyon üretici (2000: 252.000 üretici)	Hindistan (2.636.607)
		Çin (3,3 milyon ha)
		Zambiya (2,5 milyon ha)
Organik gıda-içecek perakende satışları	2024: 145 milyar € (2000: 15,2 milyar €)	ABD (60,4 milyar €)
		Almanya (17 milyar €)
		Çin (15,5 milyar €)
Kişi başı organik gıda-içecek harcaması	2024: 17,7 €	İsviçre 481 €
		Danimarka 373 €
		Avusturya 292 €

Kaynak: FIBL, 2026

Tablo 1, dünyada organik tarımın son yıllarda önemli ölçüde büyüdüğünü göstermektedir. 2024 itibarıyla organik tarım 183 ülkede yapılmakta ve toplam alan 98,9 milyon hektara ulaşmış olsa da toplam tarım alanı içindeki payı %2,1 düzeyindedir. Organik alanın en büyük kısmı büyük ekstansif hayvancılık işletmelerinin baskın olduğu Avustralya'da bulunurken, üretici sayısı küçük üreticilerin üretimde önemli yer aldığı özellikle Hindistan, Uganda ve Etiyopya'da yüksektir. 2023 ve 2024 döneminde toplam alanda küçük bir düşüş görülse de ABD, Çin ve Guatemala gibi ülkelerde artış yaşanmıştır. Organik ürün pazarı ise güçlü bir şekilde büyüyerek 145 milyar €'ya ulaşmış, en büyük pazar ABD olmuştur. Kişi başı tüketimde ise yapılan harcama bakımından İsviçre, Danimarka ve Avusturya öne çıkmaktadır.

Türkiye’de Organik Tarım

Organik tarım, ilk olarak 1984-85 yılında başlamış olmakla birlikte ülkemizde çevreye fayda sağlayarak ve ekosistemin tüm unsurlarının kalitesini artırarak geleneksel yöntemlerle, yeniliklerle ve bilimsel yaklaşımlarla bütünleşerek gelişmektedir. Ülkemizde Tarım ve Orman Bakanlığı ve TUIK’ce bildirilen organik tarım verileri yalnızca Türkiye organik tarım mevzuatına göre sertifikalanan organik üretimi vermektedir. Oysa ülkemizde dış pazara yönelik olarak AB, ABD, Çin ve diğer ülke mevzuatına göre sertifikalanan organik üretim alanları da bulunmaktadır.

Tablo 2: 2024 Yılı Türkiye’de Organik Tarım Yapan İlk 5 İl

İl	Üretim Alanı (Ha)	Üretim Miktarı (*Ton)
Niğde	4.326	158.625
Aydın	25.905	131.007
Manisa	9.089	109.745
Kars	17.106	65.943
Ağrı	20.132	65.569
Diğer	91.293	470.396
Toplam	167.851	1.001.285

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı İstatistikleri (*Üretim miktarı yaş ürün olarak hesaplanmaktadır)

Tablo 2’ye göre 2024 yılında Türkiye’de organik tarım yapan iller incelendiğinde, toplam 167.851 hektar üretim alanı ve 1.001.285 ton üretim bulunmaktadır. Bu toplam içerisinde Niğde %2,6’lık üretim alanına karşılık %15,8’lik üretim payına, Aydın %15,4’lük alan ve %13,1’lik üretim payına, Manisa %5,4’lük alan ve %11,0’lik üretim payına sahiptir. Kars ve Ağrı illerinin her biri yaklaşık %10–12 bandında üretim alanına sahip olup (Kars %10,2, Ağrı %12,0), üretim payları sırasıyla %6,6 ve %6,5 düzeyindedir. Diğer iller ise toplam alanın %54,4’ünü ve üretimin %47,0’sini oluşturmaktadır.

Tablo 3: 2024 Yılı Organik Ürün İthalatı

Ürün	Miktar (Ton)
Hurma (Kuru)	3.273,4
Bebek ve Çocuk Ek Gıdası	3.136,6
Meyan Kökü	459,7
Ketçap (Domates)	182,2
Susam	147,9

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı İstatistikleri

Tablo 3’te 2024 yılında Türkiye’nin organik ürün ithalatı, özellikle bazı temel ürünler üzerinden şekillenmiştir. Yıl boyunca en yüksek ithalat hacmi 3.273,4 ton ile kuru hurmada gerçekleşirken, bebek ve çocuk ek gıdaları da 3.136,6 ton ile önemli bir paya sahip olmuştur. Meyan kökü ithalatı 459,7 ton olarak kaydedilmiş, domates ketçabı ve susam ise sırasıyla 182,2 ton ve 147,9 ton ile daha sınırlı miktarlarda ithal edilmiştir.

Tablo 4'te verilen ihracat değerleri ülkemizden yapılan tüm organik ürün ihracatını kapsamamaktadır. Bu değer içinde dış pazarda talep edilen organik tarım mevzuatına göre sertifikalanan ve ihraç edilen organik ürünleri ve tarım-gıda dışında kalan tekstil, kozmetik gibi sektörlere ait ihracat değerleri yer almamaktadır.

Tablo 4: 2024 Yılında En Çok İhracatı Yapılan Organik Ürünler

Ürün Adı	Miktarı (Ton)	Değeri (bin \$)
Buğday ve Buğday Ürünleri	18.942	11.168
Baklagiller	12.171	25.992
Meyve ve Meyve Ürünleri	11.777	34.662
İncir ve İncir Ürünleri	6.925	59.325
Meyve Suyu	6.790	20.412
Üzüm ve Üzüm Ürünleri	4.150	19.631
Diğer Tahıl ve Tahıl Ürünleri	3.320	1.447
Fındık ve Fındık Ürünleri	2.895	27.310
Kayısı ve Kayısı Ürünleri	2.148	18.225
Hayvansal Ürünler	1.413	3.225
Sebze ve Sebze Ürünleri	1.405	5.102
Zeytin ve Zeytin Ürünleri	295.381	2.827
İtri-Tıbbi Baharat Bitkileri	209.679	1.566
Yağ Bitkileri ve Ürünleri	66.571	301.305
Diğer	2.861	24.995
Genel Toplam	72.514	231.219

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı İstatistikleri

Tablo 4'de 2024 yılında organik ürün ihracatı incelendiğinde, Türkiye'nin ihracat yapısında özellikle katma değeri yüksek ürün gruplarının öne çıktığı görülmektedir. Toplam 72.514 ton organik ürün ihracatından 231,2 bin dolar gelir elde edilmiştir. Miktar açısından en yüksek pay 18.942 ton ile buğday ve buğday ürünlerine aitken, bunu 12.171 ton ile baklagiller ve 11.777 ton ile meyve ve meyve ürünleri izlemiştir. Değer bazında ise 59,3 bin dolar ile incir ve incir ürünleri ilk sırada yer almakta, 34,7 bin dolar ile meyve ve meyve ürünleri ve 27,3 bin dolar ile fındık ve fındık ürünleri öne çıkmaktadır. Ayrıca 66.571 tonluk ihracat hacmine karşılık 301,3 bin dolar değer yaratan yağ bitkileri ve ürünleri, birim değer açısından dikkat çeken bir performans sergilemektedir.

“Sürdürülebilir Bir Gelecek için Organik Tarımı Planlıyoruz”

2. BÖLÜM ORGANİK TARIM ÇALIŞTAYI

- 🌱 Çalıştayın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi
- 🌱 Çalıştay Bulguları
- 🌱 Masalardan Elde Edilen Bulgular
- 🌱 Sonuçların Bütüncül Değerlendirmesi ve Politika Önerileri

Çalıştayın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

“Sürdürülebilir Bir Gelecek için Organik Tarımı Planlıyoruz” başlığıyla, İzmir Ticaret Borsası, İzmir Ticaret Odası, Ege İhracatçı Birlikleri ve Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği iş birliğinde gerçekleştirilen Organik Tarım Çalıştayı ile organik tarım sektörünün ülkemizdeki mevcut durumunu bütüncül bir yaklaşımla değerlendirerek sürdürülebilir bir gelecek perspektifi doğrultusunda stratejik bir yol haritası oluşturmak amaçlanmıştır.

Çalıştayın temel hedefi; üretimden tüketime kadar uzanan organik değer zincirindeki yapısal sorunları ortaya koymak, ulusal politikalar ile uluslararası yükümlülükler (özellikle Avrupa Birliği düzenlemeleri ve Yeşil Mutabakat süreci) çerçevesinde sektöre yön verecek öncelikleri belirlemek ve kamu, özel sektör, akademi ile sivil toplum arasında ortak bir vizyon geliştirmektir. Organik tarımın yalnızca bir üretim modeli değil; çevresel sürdürülebilirlik, biyoçeşitliliğin korunması, halk sağlığı, kırsal kalkınma ve katma değerli ihracat açısından stratejik bir alan olduğu kabulü çalıştayın temel yaklaşımını oluşturmuştur.

Çalıştayın kapsamı, organik tarım ekosisteminin tüm bileşenlerini içerecek şekilde kurgulanmıştır. Sürdürülebilir üretim modelleri, üretim planlaması ve uygun alanların belirlenmesi, denetim ve sertifikasyon süreçlerinin etkinliği, maliyetlerin azaltılması, iç pazarda tüketici farkındalığının artırılması, ihracatta rekabet gücünün geliştirilmesi, Ar-Ge yatırımları ve mevzuat uyum süreçleri ele alınan başlıca konular olmuştur. Bu çerçevede hem iç pazarın geliştirilmesi hem de uluslararası pazarlarda güvenilir ve güçlü bir konumun pekiştirilmesi hedeflenmiş; organik üretimin çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları birlikte değerlendirilmiştir.

Yöntem açısından çalıştay, önce uzman konuşmacıların yer aldığı bir panel oturumu ile küresel eğilimler, sektörel gelişmeler ve politika perspektifinin ortaya konulmasıyla başlamış; ardından tematik masa çalışmalarıyla devam etmiştir. Katılımcılar belirlenen başlıklar çerçevesinde mevcut durum analizi yapmış, sorun alanlarını tespit etmiş ve çözüm odaklı öneriler geliştirmiştir. Ortak akıl ve katılımcı yönetim anlayışıyla yürütülen bu süreç sonunda elde edilen çıktılar raporlaştırılarak kamuoyu ve ilgili paydaşlarla paylaşılmak üzere hazırlanmıştır.

Çalıştay bulguları

Organik Tarım Çalıştayı kapsamında gerçekleştirilen panel ve tematik masa çalışmalarında elde edilen bulgular, sektörün hem güçlü yönlerini hem de yapısal gelişim alanlarını ortaya koymuştur. Katılımcılar, Türkiye'nin sahip olduğu iklim çeşitliliği, tarımsal üretim birikimi ve özellikle Ege Bölgesi'nde yoğunlaşan organik üretimdeki deneyimi sayesinde uluslararası pazarlarda güçlü bir potansiyele sahip olduğu konusunda görüş birliğine varmıştır.

Organik ürünlere yönelik küresel talebin artması, Avrupa Birliği Yeşil Mutabakat süreci ve sürdürülebilirlik kriterlerinin ticarete belirleyici hale gelmesi, Türkiye açısından stratejik bir fırsat alanı olarak değerlendirilmiştir.

Bununla birlikte, organik tarımın sürdürülebilir büyümesi açısından bazı temel sorun alanları öne çıkmıştır. Sertifikasyon ve denetim maliyetlerinin üretici üzerinde finansal baskı oluşturduğu, küçük ölçekli üreticilerin sisteme entegrasyonunda zorluklar yaşandığı ve iç pazarda organik ürün bilincinin henüz istenen seviyede olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca üretim planlamasının güçlendirilmesi, organik üretime uygun fırsat alanlarının ve havzaların güncel verilerle değerlendirilmesi, verimlilik artışı için Ar-Ge yatırımlarının artırılması ve teknik danışmanlık mekanizmalarının yaygınlaştırılması gerektiği ifade edilmiştir.

İhracat boyutunda ise uluslararası mevzuata uyum, izlenebilirlik sistemlerinin güçlendirilmesi ve katma değerli ürün geliştirme kapasitesinin artırılması öncelikli konular arasında yer almıştır. Üniversite-sektör iş birliklerinin yaygınlaştırılması, dijital tarım uygulamalarının organik üretime entegrasyonu ve sürdürülebilir finansman modellerinin geliştirilmesi de rekabet gücünü artıracak unsurlar olarak değerlendirilmiştir.

Genel çerçevede çalıştay bulguları, organik tarımın yalnızca çevresel değil aynı zamanda ekonomik ve stratejik bir kalkınma alanı olduğunu ortaya koymuş; planlı üretim, etkin destekleme mekanizmaları ve güçlü kurumsal koordinasyon ile Türkiye'nin organik sektörde küresel ölçekte daha üst sıralara yükselebileceğine işaret etmiştir.

Masalardan Elde Edilen Bulgular

Masa 1 – Sürdürülebilir Üretim

Sürdürülebilir üretim noktasında Türkiye’de organik tarımın mevcut düzeyinin ülkenin sahip olduğu potansiyelle kıyaslandığında yeterli olmadığı görüşü ortaya konulmuştur. Organik tarımın yalnızca bir üretim şekli değil, bütüncül bir yaşam anlayışı olduğu, üretimden tüketime kadar her aşamada kapsayıcı politikalarla desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Türkiye’de tarım politikalarının çoğu zaman konvansiyonel üretim odağında şekillendiği ve organik tarımın bu politikalardan gerekli desteği alamadığı ifade edilmiştir. Yanlış konvansiyonel tarım uygulamalarının organik üretimi de dolaylı olarak olumsuz etkilediği, bu nedenle organik tarımın daha bağımsız ele alınmasının ve net bir politika yaklaşımı oluşturulmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Tüketici bilincinin düşüklüğü, piyasa güveninin zayıf olması ve mevzuata göre üretilmemiş ürünlerin organik adı altında satılması, organik tarımın gelişmesindeki en önemli engeller arasında değerlendirilmiştir. Bu durum hem üretici için ekonomik kayıp yaratmakta hem de tüketicinin organik ürünlerle ilgili algısının bozulmasına neden olmaktadır. Organik üretimde karşılaşılan bilgiye ve uygun finansmana erişim, girdi temini, tohum ve fide eksiklikleri, yüksek maliyetler ve verim düşüklüğü de önemli sorunlar arasında ele alınmıştır. Özellikle organik pamuk üretiminin çiftçiler için ekonomik olarak cazip olmaktan çıktığı, emek yoğun üretim sürecine karşın maliyetlerin yeterince karşılanmadığı dile getirilmiştir.

Organik tarımın geleceği açısından eğitim sisteminin belirleyici olduğu görüşü öne çıkmıştır. Köylerden kentlere göçün önlenmesi, genç nüfusun tarıma yönlendirilmesi ve sürdürülebilir üretimin sağlanabilmesi için tarımsal eğitim ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Gıda dışı organik ürünlerde, özellikle kozmetik alanında Türkiye’nin önemli bir potansiyele sahip olduğu, tıbbi ve aromatik bitkilerin bu sektör için büyük fırsatlar sunduğu belirtilmiştir. Hayvancılığın küçük ölçekli işletmelerde organik üretimle entegre edilmesi gerektiği, her çiftçinin belirli sayıda hayvan sahibi olmasının organik döngünün sürdürülebilirliği için önemli olduğu ifade edilmiştir. Balık ve diğer su ürünlerinin organik üretimi bir yandan sucul ekosistemleri koruyacak öte yandan hem sağlıklı protein kaynağı oluşturacak hem de pazarda çeşitlilik sağlayacaktır. Devletin organik tarım konusunda net ve yönlendirici politikalar geliştirmesi, yerel yönetimlerin ise kendi bölgelerinde üretimi destekleyen uygulamalarla sürece katkı vermesi gerektiği vurgulanmıştır. Eğitim, denetim, tanıtım, girdi tedariki, teşvikler ve üretici örgütlenmesi gibi konuların bir bütün olarak ele alınmasının organik tarımın hızla gelişmesini sağlayacağı değerlendirilmiştir.

Masa 2 – Denetim ve Belgelendirme

Denetim ve belgelendirme sürecinin organik tarımın güvenilirliği ve sürdürülebilirliği açısından hayati bir unsur olduğu ortaya konmuştur. Sistemdeki tüm aktörlerin organik tarımın işleyişi ve sertifikasyon süreçleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı, hatta bazı durumlarda bu eksikliğin hem müteşebbislere hem tüketicilere zarar verdiği ifade edilmiştir. Kontrol ve sertifikasyon kuruluşları arasındaki uygulama farklılıkları, fiyatlandırma politikalarındaki uyumsuzluklar, teknik personel yetersizliği ve yetki kriterlerinin zayıflığı, sistemin güvenilirliğini olumsuz etkileyen başlıca unsurlardır. Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları (KSK) nın yetkilendirilme sürecini kolayca aşması sonucu çok sayıda KSK'nın yetki alabilmesi, sonraki süreçte yapılan denetimleri zora sokmakta ya da şirket içinde aynı kişinin farklı görevlerde gösterilmesi gibi yetersiz ekiplerin uygulamalarının güven sorununa yol açtığı belirtilmiştir.

Belgelendirme süreçlerinin ve uygunsuzluk bildirimlerinin şeffaf olmaması, üreticilerin fiyat kıyaslaması yapamaması ve kuruluşlar arasında önemli maliyet farklarının olması üretici kayıplarına neden olmaktadır. Ayrıca üreticilerin farklı pazarlama aşamaları ve/veya kanalları için farklı kuruluşlardan sertifika talep etmek zorunda kalması, süreçlerin gereksiz yere uzamasına ve maliyetlerin artmasına yol açmaktadır. Bazı ürünlerde, özellikle tekstilde, sertifikasyon ücretlerinin çok yüksek olması rekabeti olumsuz etkilemektedir.

Mevcut sertifikasyon yapısının izlenebilirlik açısından yeterli olmadığı, ürün sertifikalarının gerçekten bir izleme mekanizması yaratmadığı yönünde görüşler de dile getirilmiştir. İthalatta kontrol raporlarıyla ilgili uygulama farklılıklarının ticarete belirsizlik yarattığı belirtilmiştir. Sertifikasyon işleyişindeki eksiklikler nedeniyle üreticinin ve tüketicinin zarar gördüğü, cezalandırmada yalnızca sertifikasyon kuruluşlarının ana muhatap olarak görülmesi yerine tüm taraflara adil biçimde uygulanması gerektiği vurgulanmıştır.

Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları sisteminin nasıl işlediğinin ve değerinin daha iyi anlaşılması, kuruluşların teknik kapasitesinin güçlendirilmesi, danışmanlık kriterlerinin netleştirilmesi ve akreditasyon kriterlerinin sıkılaştırılması gerektiği ifade edilmiştir. Dijital sertifikasyon modeli ile tüm süreçlerin tek bir platformdan izlenebilir hale getirilmesi hem iç piyasada hem ihracatta sahteciliği ve yanlış uygulamaları azaltacak bir çözüm olarak değerlendirilmiştir.

Masa 3 – İç Ticaret

İç ticaret hususunda yapılan istişareler ile, organik ürünlere yönelik tüketici davranışları, pazar erişimi ve fiyat algısı üzerine yapılan değerlendirmeler, Türkiye’de iç pazarın organik ürünler açısından yeterince gelişmediğini göstermektedir. Katılımcıların bir bölümü organik ürünleri düzenli olarak tükettiğini, özellikle yumurta, süt ve baharat gibi ürünlerde organik tercih ettiğini belirtirken; diğer bir bölüm organik ürünlere erişimin zor olması ve fiyatların yüksek bulunması nedeniyle tüketimi sınırlı tutmaktadır. Organik ürün tüketiminin bir yaşam felsefesi olduğu vurgulanmış, ancak Türkiye’de bu kültürün henüz yaygınlaşmadığı ifade edilmiştir. Organik pazarların sayısının azalması, alt yapı yetersizliği ve ürün çeşitliliğinin düşük olması, tüketicilerin organik pazarlara olan ilgisinin düşmesine yol açmaktadır. Ekolojik pazarların bir kısmının kapanmış veya tezgâh sayısının azalmıyor olması, yerel yönetim desteğinin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Ambalajlı organik ürünlerde erişim nispeten kolay olsa da taze organik sebze ve meyve bulmak tüketiciler için hâlâ zordur. Marketlerde organik ürün raflarının sınırlı olması, yüksek raf bedelleri ve üreticinin rekabet edememesi gibi faktörler nedeniyle organik ürünler tüketiciye yeterince ulaşamamaktadır.

Fiyatların makul olup olmadığı konusunda katılımcılar arasında farklı görüşler ortaya çıkmış olmakla birlikte, konvansiyonel ürün fiyatlarının da çok yükselmiş olması ve yaşanan ekonomik sorunlar nedeniyle tüketicinin karşılaştırma yapmakta zorlandığı belirtilmiştir. Tüketicinin organik ürünlere güvenini artırmak için kamu spotlarının, eğitim faaliyetlerinin, medya araçlarının ve özellikle sosyal medyanın daha etkin kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. Gençlerin tarıma ilgisini artıracak projelerin ve topluluk destekli tarım modellerinin iç pazarın büyümesine önemli katkı sağlayacağı yönünde görüş bildirilmiştir.

Marketlerin iç pazardaki baskın rolü, küçük üreticilerin organik ürünlerine yer bulmasını zorlaştırmaktadır zira marketler uzun sürede büyük hacimler talep etmektedir. Bu nedenle organik ürünlerin marketlerde belirli bir oranda zorunlu olarak bulundurulmasına yönelik düzenlemeler yapılabileceği ve yerel küçük işletmelerin desteklenmesinin önemli olduğu dile getirilmiştir. Yerel yönetimlerin organik pazarların tanıtımını artırması, toplu taşıma araçları ve kent

içi görsel iletişim alanlarında organik tarım ile ilgili bilgilendirme yapmasının iç pazarın büyümesi açısından önemli olduğu belirtilmiştir.

Kamu kurumlarının, odaların ve sivil toplum kuruluşlarının (STK) köylerle doğrudan bağlantı kurması ve organik üreticiyle tüketici arasındaki bağı güçlendirilmesi de ele alınan önemli öneriler arasındadır.

Masa 4 – İhracat ve Rekabet

İhracat ve rekabet konusunda yapılan değerlendirmeler, Türkiye'nin organik ürün ihracatında önemli bir potansiyele sahip olduğunu ancak bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediğini göstermektedir. Türkiye bitkisel ve hayvansal ürün çeşitliliği, iklim avantajı, üretim kapasitesi ve coğrafi konumuyla güçlü bir üretici konumunda olmasına rağmen uluslararası pazarlarda hak ettiği seviyeye ulaşamamıştır. Bu durumun temel nedenleri arasında markalaşma eksikliği, kalite sürekliliğinin sağlanamaması, üretimin planlı yapılamaması, Ar-Ge ve modern teknolojilere erişimin sınırlı olması ve ihracat süreçlerinde lobi faaliyetlerinin yetersizliği bulunmaktadır.

Organik ürün ihracatında yaşanan en büyük sorunlardan biri, üreticilerin küçük ölçekli olması ve kooperatifleşmenin zayıflığıdır. Bu durum hem standart üretimi hem de yüksek hacimli ihracatı zorlaştırmaktadır. Üretici eğitimi ve bilgi eksikliği, planlama hataları, modern teknolojilere erişimin kısıtlı olması ve tarımsal yayım hizmetlerinin yetersizliği de ihracat kapasitesini olumsuz etkileyen diğer faktörlerdir. Ayrıca ihracat kontratlarının öngörülebilir olmaması, ani düzenlemeler, geri dönen ürünlerde karşılaşılan belirsizlikler ve GTİP kodlarının organik organik ürünleri ayırtamaması sektör için önemli sorunlar arasında gösterilmiştir.

Küresel pazar dinamiklerine ilişkin bilgiye erişimin sınırlı olması, sektörün uluslararası rekabette geri kalmasına yol açmaktadır. Bu nedenle AB TRACES sistemine benzer bir dijital izlenebilirlik yapısının Türkiye'de de kurulması gerektiği özellikle vurgulanmıştır. ABD'de ise USDA/NOP sertifikasyonu olan müteşebbisler yayımlanmakta, herhangi bir sertifika iptali durumunda ilgili web sitesi üzerinden bilgi verilmektedir. Benzer sistemler hem üretim ve ticaretteki istatistikî doğruluğu artıracak hem de ihracatın güvenilirliğini yükseltecektir. Organik tarımda ulusal strateji geliştirmek için doğru ve gerçek zamanlı veri tabanlarının olması büyük önem taşır. Hedef pazar olarak ABD ve Kuzey Avrupa ülkelerinin yüksek potansiyele sahip olduğu belirtilmiş, kırmızı meyveler, çörek otu, sumak, lavanta ve kekik gibi ürünlerin ihracat açısından stratejik değer taşıdığı ifade edilmiştir. Bu pazarların yanında Çin, Hindistan, Endonezya gibi diğer gelişen pazarların da araştırılması önem taşımaktadır.

Masa 5 – Bilgi Üretimi ve Yayım

Bilgi üretimi ve yayımı için yapılan çalışmalarda, organik tarımda bilgi eksikliğinin sektörün en temel sorunlarından biri olduğuna değinilmiştir. Ülkemizde üniversiteler ve araştırma enstitülerinde organik tarıma dair önemli miktarda bilgi üretilmesine rağmen bu bilginin sahaya yeterince aktarılamadığı ifade edilmiştir. Çiftçiler çoğu zaman bilgiye ulaşmakta zorlanmakta, bu nedenle sosyal medya gibi doğruluğu tartışmalı kaynaklara yönelmektedir. Organik tarım bilgi yoğun üretim sistemidir ve genel varsayımlar yerine yerelle uyumlu çözümlerin uygulamaya aktarılması önemlidir. Kamu yayımının zayıflaması, organik tarıma yönelik özel uzmanlık alanlarının dağıtılması ve yayımcıların iş yükünün artması bilgi transferini zorlaştırmaktadır.

TAGEM'in organik tarım çalışma gruplarının kapatılmış olması, araştırma kapasitesini ciddi biçimde sınırlamıştır. Organik tarımla ilgili araştırmaların ürün bazlı çalışma gruplarına dağıtılması, organik tarımın bütüncül olarak ele alınmasını engellemiştir. Üreticilerin pazarlama, fiyat politikaları, tohum ve fide materyalleri, gübreleme ve bitki besleme gibi konularda ciddi bilgi eksiklikleri bulunmaktadır. Bu alanlarda yanlış uygulamalar hem verim kaybına hem de ekonomik zarara yol açmaktadır. Katılımcılar tarafından çiftçinin merkezde olduğu; kamu, üniversiteler, STK'lar, özel sektör ve çiftçi örgütlerinin iş birliği yaptığı bir bilgi paylaşım yapısının kurulması önerilmiştir.

Yaşayan Laboratuvarlar (Living Lab) örneklerinde olduğu gibi çok paydaşlı bilgi üretimi ve yayım modellerinin tüm ülkede uygulanabilir hale getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Dijital altyapıların güçlendirilmesi, veri tabanlarının oluşturulması, piyasa bilgisi, fiyat hareketleri ve teknik bilgi akışının düzenli sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Kamu kurumlarında görev yapan uzman personelin sık tayin edilmemesi, organik tarıma dair uzmanlığın korunması açısından yerel bilginin üretilmesi ve yaygınlaşması bakımından kritik önemde görülmüştür.

Masa 6 – Yasal Çerçeve

Organik tarıma ilişkin yasal çerçeve kapsamındaki durumu Türkiye'deki organik tarım mevzuatının genel olarak yeterli bir temel sunduğu ancak uygulama ve uyum alanlarında ciddi boşluklar bulunduğu ortak görüş olarak belirlenmiştir. Katılımcılar, ülkenin ulusal mevzuatı hakkında sınırlı bilgiye sahip olduklarını belirtmiş, bu durumun mevzuatın uygulama başarısını düşürdüğünü de ifade etmişlerdir.

Organik tarıma uygun yeni ekolojik üretim alanlarının belirlenmesi, akıllı tarım teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması ve organik ürünlerin stratejik ürün statüsünde ele alınması gerektiği ifade edilmiştir. Kontrolörlük ve sertifikasyon görevlerinin belirli eğitim düzeyine sahip uzmanlara verilmesi gerektiği belirtilmiş, organik ürünlerin ticaretinin izlenebilmesi için diğer birçok ülkede başladığı gibi organik ürünlere özel GTİP numaralarının oluşturulmasının zorunlu olduğu vurgulanmıştır.

İklim değişikliğiyle mücadelede organik tarımın rolünün yeterince tanınmadığı hatta görünür olmadığı, çevresel faydalarının daha güçlü bir şekilde kamuya anlatılması gerektiği ifade edilmiştir. Denetim mekanizmalarının zayıflığı ve cezaların yetersizliği mevzuatın en büyük uygulama sorunu olarak değerlendirilmiştir. Mevzuatın uygulanabilirliği, denetim standartlarının güçlendirilmesi ve TR sertifikasının ihracatta güvence mekanizması olarak kullanılması gerektiği dile getirilmiştir. Organik üretime özgü risklerin sigorta sistemine dahil edilmesi gerektiği, sertifikasyon ve izlenebilirlik süreçlerinin dijitalleştirilmesinin sürecin tüm taraflar açısından daha güvenilir hale geleceği ifade edilmiştir.

Sonuçların Bütüncül Değerlendirmesi ve Politika Önerileri

Çalıştay kapsamında yapılan değerlendirmelerde; sürdürülebilir üretimden denetim ve belgelendirmeye, iç ticaretten ihracata, bilgi üretiminden yasal düzenlemelere kadar birçok konu ele alınarak sektör paydaşlarınca tartışılmıştır. Katılımcılar, organik tarım alanında uygulanan bazı politikaların üretimden tüketime kadar geniş bir etki alanına sahip olduğuna dikkat çekmiştir. Bu çerçevede, organik ürünler konusunda tüketici bilincinin artırılması büyük önem taşımaktadır.

Organik tarım farkındalığının geliştirilmesi için erken dönemlerden başlayarak okullarda eğitim verilmesi ve televizyon, sosyal medya kanalları gibi kitle iletişim araçlarında bu konuya daha fazla yer ayrılması faydalı görülmektedir.

Ayrıca organik tarımın yetkili otorite olan Tarım ve Orman Bakanlığı'nın sorumluluğu ile sınırlandırılmaması, Ticaret, Sağlık gibi diğer bakanlıklar dahil farklı kamu kurumları, yerel yönetimler, meslek kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının da sürece aktif katkı sunması gerektiği vurgulanmaktadır.

Üretim tarafında, kimyasal girdi kullanmaya alışkın üreticiler, doğal döngülerden yararlanarak tarımsal ekosistemde verimliliği nasıl sağlayacağı konusunda yeterince deneyimli olmadıklarından ve etkinin daha uzun vadelerde gözlenmesi organik tarımda da kullanabilecekleri girdi arayışına yönelmektedir. Ülkemizde biyolojik mücadele ajanları, organik tarımda izinli girdilerin kısıtlılığı ve yüksek girdi maliyetleri üreticiler için önemli bir sorun oluşturmakta ve organik tarıma geçişi yavaşlatmakta ve verimliliği olumsuz etkileyebilmektedir. Üretici örgütlenmesinin yetersizliği, bilgiye ve kaynaklara erişimi zorlaştıran temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle kooperatifleşmenin ve üretici birliklerinin güçlendirilmesi kritik bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır. Kırsal alanlardan kentlere göçün azaltılması, gençlerin üretimde yer alması ve üretimin kırsalda sürdürülebilir şekilde devam etmesi de önemli bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Organik üretimin yalnızca gıda ile sınırlı kalmayıp gıda dışı alanlarda da geliştirilmesi gerektiği, yerel ürün kullanımının teşvik edilmesi ve tarımsal eğitimlerde daha bütüncül bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca toprak sağlığının korunması ve su tutma kapasitesinin artırılması üretimin sürdürülebilirliği açısından kritik unsurlar arasında yer almaktadır.

Denetim ve belgelendirme alanında, sektörde çalışanların bilgi düzeyinin artırılması bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır. Haksız rekabet hem üreticiler hem de tüketiciler açısından önemli sorunlar yaratabilmektedir. Bu kapsamda organik ürün sertifikalarının şeffaf ve izlenebilir olması ve satış noktalarında etkin kontrol mekanizmalarının kurulması gerekmektedir. Organik olmayan ürünlerin organikmiş gibi tanıtılması veya sunulmasının önüne geçilmesi için denetimlerin güçlendirilmesi önem taşımaktadır. Katılımcı sertifikasyon sisteminin daha iyi tanıtılması ve danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi de sektörün sağlıklı gelişimi ve özellikle iç pazarın hızlı gelişimi açısından gerekli görülmektedir. Destekleme politikalarının etkin uygulanması da bu sürecin önemli bir parçasıdır.

İç ticaret açısından organik ürün tüketimi büyük ölçüde tüketicilerin alım gücüne bağlı olarak değişmektedir. Organik pazarların altyapı ve tanıtım eksiklikleri, ürünlerin tüketiciye ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Pazarlama faaliyetleri ve tüketici algısı, fiyatlar üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Bununla birlikte, satış noktalarındaki yüksek kira ve işletme maliyetleri önemli bir yük oluşturmaktadır. Toplumun organik ürünler konusunda bilinçlendirilmesi, özellikle okullar aracılığıyla yürütülecek çalışmalarla desteklenmelidir. Bu açıdan bebek ve çocukların daha fazla tükettiği süt, yumurta, ekmek gibi ürünlerin organik üretimlerinin öncelikli desteklenmesi sağlıklı kuşaklar için gereklidir. Yerel yönetimler, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının tanıtım faaliyetlerini artırması, üretici gruplarını ve ekolojik pazarları desteklemesi iç pazarın gelişimine katkı sağlayacaktır.

İhracat ve rekabet boyutunda Türkiye'nin uluslararası organik ürün pazarlarında daha güçlü bir konuma ulaşma potansiyeli bulunmaktadır. Bu doğrultuda üreticilerin kooperatifleşmeye teşvik edilmesi, küçük üreticilerin yaygın olduğu bölgelerde organik üretim havzalarının oluşturulması ve kümelenme yaklaşımının benimsenmesi önem kazanmaktadır. Organik tarım alanında uzman personel sayısının artırılması, denetim ve kalite kontrol mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Üretici ve ihracatçıların bilgiye erişimini kolaylaştıracak dijital altyapının geliştirilmesi de kritik bir ihtiyaçtır. Ayrıca hedef pazarların çeşitlendirilmesi ve ürün çeşitliliğinin artırılması ihracatın gelişimine katkı sağlayacaktır. Genç nüfusun tarıma yönlendirilmesi ve ziraat mühendislerinin üretim süreçlerinde daha aktif rol alması da önemli görülmektedir. Ziraat Fakülteleri dışında gıda mühendisliği, tekstil mühendisliği gibi ilgili diğer alanlarda yüksek öğrenim programlarına organik ile ilgili derslerin eklenmesi, araştırma ve tezlerin desteklenmesi büyümede ivme kazandıracaktır.

Bilgi üretimi ve yayım faaliyetleri incelendiğinde, organik tarım alanında yapılan araştırmaların yeterli düzeyde bilgi ürettiği ancak bu bilginin üreticiye aktarımında önemli eksiklikler bulunduğu görülmektedir. Araştırma sonuçlarının uygulamaya daha etkin şekilde yansıtılması önemlidir. Kamu, özel sektör, çiftçi örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarının birlikte yer aldığı ulusal bir danışma kurulunun oluşturulması faydalı bir adım olacaktır.

Pazarlama, fiyat politikaları, tohum ve fide materyalleri ile doğru girdi kullanımı konularında bilgi eksiklikleri dikkat çekmektedir. Yayım faaliyetlerinin farklı paydaşların katılımıyla yürütülmesi ve çiftçi ihtiyaçları ile piyasa koşullarına göre planlanması önem taşımaktadır. Dijital altyapının güçlendirilmesi de bu süreci destekleyecektir.

Yasal düzenlemeler açısından organik tarım mevzuatının bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Organik ürünlerin GTİP bazında tanımlanması, ticari süreçlerin daha şeffaf ve izlenebilir olmasına ve sağlıklı veri toplanmasına katkı sağlayacaktır. Organik tarımın çevre üzerindeki olumlu etkilerinin daha güçlü şekilde vurgulanması ve iklim değişikliğiyle uyumlu politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasında öncelikle ele alınması önem taşımaktadır. Denetim mekanizmalarındaki eksikliklerin giderilmesi ve mevcut mevzuatın daha etkin uygulanması gerekmektedir. Organik tarımla ilgili ulusal ve uluslararası fuarlara kamu ve sektör temsilcilerinin daha aktif katılım göstermesi geniş ürün yelpazelerinin tanıtılması da sektörün gelişimine katkı sunacaktır. Dijital sertifikasyon sistemine geçiş izlenebilirlik açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmekte, mevzuata uyum süreçlerinin kolaylaştırılması ve ihracatçıların üzerindeki yükün azaltılması gerekliliği öne çıkmaktadır.

Politika Önerileri

Masalar	Öne Çıkan Sorunlar	Politika Önerileri
Sürdürülebilir Üretim	Günün şartlarına göre revize edilmeyen politikaların zincirleme etkileri, yüksek girdi maliyetleri, üretici örgütlenmesinin zayıf olması, tüketici bilincinin yetersizliği, kırsaldan göç ve toprak sağlığı sorunları	Sürdürülebilir ve uzun vadeli tarım politikalarının geliştirilmesi, üretici örgütlenmesinin desteklenmesi, tüketici farkındalığının artırılması, girdi maliyetlerini azaltacak desteklerin sağlanması ve toprak sağlığını koruyan uygulamaların yaygınlaştırılması
Denetim ve Belgelendirme	Denetim süreçlerinde bilgi ve kapasite eksikliği, sahte organik ürünler ve haksız rekabet, sertifikasyon ve izlenebilirlik sorunları	Denetim ve belgelendirme sistemlerinin güçlendirilmesi, dijital izlenebilirlik altyapısının geliştirilmesi, piyasa denetimlerinin artırılması, riskli organik ürünler için ayrı denetim programlarının gerçekleştirilmesi ve danışmanlık sisteminin desteklenmesi
İç Ticaret	Tüketici alım gücüne bağlı talep dalgalanmaları, organik pazarların altyapı ve tanıtım eksiklikleri, yüksek işletme maliyetleri	Organik üreticilerin iç pazara dönük desteklenmesi, ekolojik pazarların altyapısının geliştirilmesi, tanıtım ve farkındalık çalışmalarının artırılması, satış noktalarına yönelik destek mekanizmalarının oluşturulması
İhracat ve Rekabet	Uluslararası pazarlarda rekabet gücünün sınırlı olması, kooperatifleşme ve üretim alanlarının sınırlılığı, uzman personel eksikliği, ürün ve pazar çeşitliliğinin sınırlı olması	İhracat odaklı stratejilerin yeni fırsat alanları değerlendirilerek geliştirilmesi, kooperatifleşme ve küçük üreticilerin olduğu bölgelerde üretim havzalarının desteklenmesi, teknik uzmanlık kapasitesinin artırılması ve yeni pazarların geliştirilmesi
Bilgi Üretimi ve Yayım	Araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarımının sınırlı kalması, paydaşlar arasında koordinasyon eksikliği, bilgi ve danışmanlık eksikliği	Araştırma ve yayım faaliyetlerinin güçlendirilmesi, organik tarım ve ilgili konulara dönük özel araştırma çağrılarının oluşturulması, paydaşlar arasında koordinasyon mekanizmalarının oluşturulması ve dijital bilgi paylaşım altyapısının geliştirilmesi
Yasal Çerçeve	Mevzuatta bütüncül yaklaşım eksikliği, denetim ve uygulama sorunları, veri toplama sistemindeki boşluklar, sertifikasyon ve ticaretle düzenleme ihtiyaçları	Organik tarım mevzuatının ve veri toplama sisteminin güncellenmesi, denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, dijital sertifikasyon sistemine geçiş ve ihracatı kolaylaştıracak düzenlemelerin yapılması

Sonuç olarak;

Organik tarımın, çevresel sürdürülebilirlik, kırsal kalkınma ve katma değerli üretim hedefleri açısından stratejik önem taşıyan bir alana sahip olduğu bilinmektedir. Çalıştay kapsamında ortaya konulan görüş ve değerlendirmeler, sektörün önemli bir potansiyele sahip olduğunu ancak bu potansiyelin etkin planlama, güçlü kurumsal yapı, işbirliği ve bütüncül politika yaklaşımı ile desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Belirtilen politika önerilerinin hayata geçirilmesi; üretim kapasitesinin nitelikli biçimde artırılmasına, iç ve dış pazarda rekabet gücünün güçlendirilmesine ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına, tüketici güveninin ve bilincinin pekiştirilmesine katkı sağlayacaktır. Organik tarımın orta ve uzun vadeli kalkınma hedefleri doğrultusunda ele alınması ve paydaş katılımının sürekliliğinin sağlanması, sektörün sürdürülebilir gelişimi açısından belirleyici olması önem taşımaktadır.

Kaynaklar

İzmir Ticaret Borsası, (2025). Dünya ve Türkiye'de Organik Tarımın Durumu. <https://itb.org.tr/dosya/rapordosya/dunya-ve-turkiyede-organik-tarim.pdf?v=1773755431199>

FIBL & IFOAM, (2026). The World of Organic Agriculture. 1861-organic-world-2026.pdf
Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM), (2021). Organik Tarım Sektör Politika Belgesi 2021-2025. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı.

Tarım ve Orman Bakanlığı, Ürünlerin İthalat ve İhracat İstatistikleri, <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Urunlerinin-Ithalat-Ve-Ihracati>

Organik Tarımda Gelecek Vizyonu, (2025). itb.org.tr. <https://itb.org.tr/Haber/601-organik-tarimda-gelecek-vizyonu>

Çalıştay Teknik Ekibi

Prof. Dr. Uygun AKSOY:	ETKO Yönetim Kurulu Başkanı (Çalıştay Moderatörü)
Mustafa YAĞCIOĞLU:	İTB Genel Sekreter Yardımcısı
Serap ÜNAL:	EİB Genel Sekreter Yardımcısı
Dr. Kenan KESKİNKILIÇ:	İTB ArGe Müdürü
Ece TIRKAZ:	EİB Şube Müdürü
Övül SÖKELİ:	İTB ArGe Yönetmeni
Şebnem ÖZKAN:	İZTO İşGe Uzmanı
Hande UZUNOĞLU:	İZTO İşGe Uzmanı
Oğuz AŞÇIOĞUL:	EİB Kıdemli İdari Personel
Bilge TÜRK:	EİB İdari Personel
Özge ÇİÇEKLİ:	ETO Uzman
Emran KİŞİ:	İTB ArGe Uzmanı
Melis Sinem ÇELİK:	İTB ArGe Uzmanı

Çalıştay Katılımcı Listesi

Masa 1. Sürdürülebilir Üretim

Ad Soyad	Kurum
Prof. Dr. Ahmet ALTINDIŞLI (Moderatör)	ETO - Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Şebnem ÖZKAN (Raportör)	İzmir Ticaret Odası
Arif GÜRDAL	Gürdal Tarım İşletmesi
Büge BOZKURT	Turkuaz Tarım Ürünleri Ltd. Şti.
Esin MİZGIN	Akasya Tarım A.Ş.
Prof. Dr. İbrahim AK	EKODER - Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim DUMAN	Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Leyla SAKAROĞLU	İzmir BB Tarımsal Hizmetler Dairesi
Mehmet ÇETİN	Işık Tarım Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.
Dr. Nurdan ZİNCİROĞLU	TOB, Zeytinlik Araştırma Ens.Müd.
Ömür SUNER	Organic Cotton Accelerator
Zehra KUL	Kul Tarım Ürünleri

Masa 2. Denetim ve Belgelendirme

Ad Soyad	Kurum
Mustafa AVCI (Moderatör)	Eco Cert
Özge ÇİÇEKLİ (Raportör)	Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği
Edip Süha KAVASOĞLU	TOB, İzmir İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
Emel ERKAN	Bio.inspecta
Gökay DİRİARIN	Rapunzel Organik Tarım Ürünleri
Doç. Dr. Kamer Betül ÖZER	Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Muazzez TURGUT	Kiwa Belgelendirme Hizmetleri A.Ş.
Sevgi KANSOY	USB Certification
Süleyman POLAT	Aggro Organics
Ümit ÇEVİK	Ceres
Yiğit SIVRİTEPE	Kütaş Organik Tarım Ürünleri
Dr. Zafer CAN	Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Zeynep ÖZER	Napoli Federico II Üniversitesi

Masa 3. İç Ticaret

Ad Soyad	Kurum
M. Tuna ÇOTUK (Moderatör)	365 Organik
Hande ÜNALP (Raportör)	İzmir Ticaret Odası
Ali BODUR	Menemen Ziraat Odası
Arzu KÜÇÜKOĞLU BALKUV	Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği
Bilge KEYKUBAT	İzmir Ticaret Borsası
Büşra ALİUSTAOĞLU	Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü
Filiz Egi OĞUZ	İzmir Büyükşehir Belediyesi
Kübra ELMAS	Çalık Cotton
Murat SEVEN	Tombul Tarhana
Recep ÇÖPTEN	Tardas Ltdi Şti.
Dr. Tevfik ÖZALP	TOB, Zirai Mücadele Araştırma Ens. Müd.

Masa 4. İhracat Politikaları

Ad Soyad	Kurum
Mehmet ÜNAL (Moderatör)	Naturnorm
Bilge TÜRK (Raportör)	Ege İhracatçı Birlikleri
Banu ER	Doraintrade
Betül ÇELTİK	Tombul Tarhana
Gülsev AKCALI	Safespice Gıda Sterilizasyon San. ve Dış Tic. A.Ş.
İmran ER	Ticaret Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü
Nebahat KILIÇ	Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği
Selçuk KARABAT	TOB, Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü-Manisa
Şahin İNCE	İşık Tarım Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.

Masa 5. Bilgi Üretimi ve Yayım

Ad Soyad	Kurum
Prof. Dr. Murat BOYACI (Moderatör)	Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Övül SÖKELİ ŞİMŞEK	İzmir Ticaret Borsası (Raportör)
Dr. Ayşen ALAY VURAL	TOB, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar GM
Erdem AK	Hasattürk
M. Sacit İNAN	TOB, Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü-Manisa
Dr. Mehmet ÖZKUL	TOB, İncir Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü-Aydın
Mustafa Alper DEVRAN	İş Bankası
Nilüfer ARAÇ	Kıdemli Doğa Koruma Uzmanı
Dr. Pınar NACAĞ	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
Ülfet ERDAL	TOB, Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi

Masa 6. Yasal Çerçeve

Ad Soyad	Kurum
Dr. Başak EGESEL (Moderatör)	TOB, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü
Emran KİŞİ (Raportör)	İzmir Ticaret Borsası
Ayşenur KİBAR	Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü
Büşra ÖZER	Orbiba Robotics
Dr. Esmeray AYHAN	TOB, Zirai Mücadele Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
M. Haluk SADIÇ	Natursert Kontrol ve Sertifikasyon Ltd. Şti.
Neil Avner ÇIKUREL	RND Ar-Ge Tasarım Ltd. Şti.
Neriman EKİNCİ	STC
Ramazan KONAK	TOB, İncir Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü-Aydın
Salih GÖKKÜR	TOB, Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü-İzmir

Sürdürülebilir Bir Gelecek için Organik Tarımı Planlıyoruz!

